

מבחן יור"ד סימן ק"כ- טבילת כלים

1. האם טבילת כלים הינה מדאורייתא או מדרבנן, והאם תלוי הדבר ממה מיוצר הכלי. כתוב לפחות נפק"מ אחת לדינא בין חיוב מדאורייתא לחיוב מדרבנן.
2. שונה טבילת כלים מהגעת כלים, שצריך להטביל כל הכלי בב"א. מה יעשה עם מקום מגעו בכלי היכן שמחזיקו.
3. סיר עם המכסה שלו, איזו ברכה יברך?
4. כתוב האם כלים אלו צריכים טבילה, ומדוע. א. פטיש לשניצלים שראשו ממתכת. ב. פותחן קופסת שמורים. ג. כלי הלישה. ד. מטחנת קפה.
5. כתוב הדעות השונות וכיצד נפסקה ההלכה בכלי עץ המחובר ע"י מתכת מבחוץ, ובכלי מתכת המחובר ע"י עץ מבחוץ.
6. בעל גמ"ח כלים, שלא משתמש בכלים לעצמו לסעודה אלא רק משאילים לאחרים ולא הטביל את הכלים, האם השואל צריך להטביל את הכלים.
7. א. באר בקצרה את מחלוקת הטור והריצב"א בענין ישראל שנתן כסף לאומן עובד כוכבים ע"פ מסקנת הב"י והט"ז. ב. כתוב מה הדין במפעל לכלי זכוכית שבעליו יהודי ופועליו גויים, האם צריך הכלי טבילה.
8. יהודי הגר בחו"ל, ולקחו הוצל"פ של אותה מדינה את כליו וקנאם בחזרה- האם עליו לטבול שוב את הכלים.
9. כלי שנשארה עליו מדבקה קטנה שלא מצליח להורידה- האם היא חוצצת בטבילת כלים?
10. באיזה דבר דומה קטן המטביל כלי לבין גוי המטביל ובאיזה דבר שונה. באר.

תשובות

1. פשטות הראשונים כלי מתכות דאו', וכלי זכוכית דרבנן. ועיין פר"ח שרצה לבאר בדעת הרמב"ם שהכל מדרבנן. ויש ו' נפק"מ- כתב הפת"ש אות ג' שכלי זכוכית יכול להטביל בשלג בשעת הדחק. ועוד כתב הפת"ש אות ט' באופן שהראשון לקח מהגוי לקלפים ולא לסעודה, שאין השני צריך טבילה כאשר הוא דרבנן והקיל בזה דלא כאו"ה. פת"ש אות יא' כתב שכלי משכנתא ביד הישראל ולא יודע אם רוצה העכו"ם לשקעו בידו, בכלי זכוכית יש להקל שא"צ טבילה. פת"ש אות יב' כתב פועלים עכו"ם של ישראל יש להקל בכלי זכוכית שאין צריך טבילה. פת"ש אות יד' כתב בכלי זכוכית אין צריך לבדוק אם בן י"ג הביא ב' שערות ובכלי מתכות הביא מחלוקת בזה. פת"ש אות טו כתב בין השמשות של ע"ש אין להטביל כלי מתכות ויש להטביל כלי זכוכית.
2. שו"ע ס"ב כתב שיהיה מגעו רפוי או שילחלח ידו קודם לכן. ורמ"א כתב שמועיל הרטבת היד רק עם מי המקוה. והט"ז האריך לחלוק שמועיל הרטבה גם בסתם מים כאשר מחזיק בינוני ורק כאשר מחזיק חזק מאוד יש להרטיב דוקא במי המקוה. ולכן מותר להחזיק בינוני ולהרטיב בסתם מים ואין גוזרים שמא יחזיק חזק. והש"ך הסכים לרמ"א.
3. מחלוקת האם מברך על כלי מתכות או סתם על טבילת כלי. וכן הלכה. ועל ב' כלים יברך על טבילת כלים. ויש לדון על סיר עם מכסה האם הוא ב' כלים או כלי אחד, ומביאים בשם הגרש"ז שנחשב לכלי אחד.
4. פסק שו"ע ס"ה שסכין של שחיטה אין צריך טבילה, והטעם כי עדיין לא ראוי הבשר לאכילה. והרמ"א הביא שיש חולקים ולכן יש לטבול בלא ברכה, ולדעת הט"ז כן הכרעת הרמ"א אך לדעת הש"ך היות שכתב הרמ"א שברזלים של המצות אין להטביל סובר הרמ"א שאם אפשר להשתמש למשהו אחר צריך טבילה כמו סכין של שחיטה אך אם ראוי רק לשימוש והוא עדיין לא גמר מלאכה- אין צריך טבילה אף לרמ"א. וממילא פטיש שניצלים לש"ך אין צריך טבילה ולט"ז צריך. פותחן קופסת שימורים אין צריך כי לא נוגע באוכל כלל. כלי הלישה כנ"ל אות א'. וכן מטחנת קפה כמבואר ברעק"א.
5. לדעת הב"י, בשני המקרים ישנה מחלוקת הראשונים האם אזלינן בתר המעמיד או בתר המשתמש, וממילא בשני האופנים יהיה מחלוקת ומי שמחייב כאן יפטור בשני וכן להפך. והסיק הב"י בכוונת הטור שיש להחמיר תמיד בכל אופן בלא ברכה. אלא שבשו"ע פסק בסעיף ו' שכלי עץ אין צריכים טבילה ובסעיף ז' פסק שכלי מתכת צריכים טבילה.

והש"ך חלק על שו"ע ס"ו ופסק שצריך שם טבילה. ומה שכתב השו"ע ס"ז להצריך טבילה בכלי מתכת והבין הש"ך עם ברכה, משום ששם היה עומד גם בלא העץ. אמנם הט"ז ביאר שחזר בו הב"י בבאורו בטור, וכוונת הטור באופן השני שהעץ נמצא בתוכו ובחוף יש כסף שניכר גם בפנים בחלק מהכלי ובזה פסק הטור להחמיר שצריך טבילה ושו"ע ס"ז איירי שהכלי של כסף בפנים והעץ בחוף וניכר בפנים שצריך טבילה אף עם ברכה, עיי"ש.

6. כתב השו"ע ס"ח שאם ישראל קנה מגוי כדי לחתוך קלפים והשאל לאחר- אין צריך השני טבילה. ובב"י כתב שה"ה אם קנאו הראשון לסחורה אין צריך השני טבילה אם שאל זאת מהראשון. ויש לדון בגמ"ח האם הוא כמו קונה לסחורה וממילא לא יצטרך המשאל טבילה או לא, כי סו"ס לקחו הראשון לצורך סעודה. והינה האריכו הפוסקים האם בעל מסעדה וכדו' צריך להטביל את הכלים, שהרי מבחינתו הוא כלי העשוי לסחורה והמשתמש הרי הוא שואל של הכלי ופטור מטבילה. וכתבו רוב הפוסקים למסקנה שחייב בעל המסעדה להטביל הכלים, כי הגדרת 'כלי סחורה' שפטור, היינו כלים שאין הוא משתמש איתם כלל אלא רק מוכרם, אבל אם הוא משתמש בהם אף שהוא עצמו אינו אוכל מהם- לא נכלל בהגדרת 'כלי סחורה', דסו"ס כלי סעודה הם. ויש לדון שה"ה בעל גמ"ח חייב להטביל כליו.
7. א. לדעת הב"י: דעה א' בטור סוברת שאף אם אומן קונה בכלי שבח כלי, לענין טבילת כלים בענין שם הגוי עליו וזה לא שייך בגוי אומן העושה כלי עבור ישראל בכסף של הישראל. ולכן בין באופן שנתן הישראל לגוי חתיכת כסף לעשות כלי ובין באופן שנתן לו כלי לתקן- פטור מטבילה. ודעת הריצב"א שבין באופן הא' ובין באופן השני והכלי לא היה מחזיק רביעית לולא תיקון הגוי- חייב טבילה משום שהכל הולך אחר המעמיד, ואף זה נחשב למעמיד למרות שהכלי עצמו שייך לישראל ואף הכסף שנתן לתיקון שייך לו. ולהלכה פסק בזה השו"ע ס"י שא"צ טבילה כדעת הטור. והרמ"א חשש לדעת הריצב"א ופסק שיטבול בלא ברכה. דעת הט"ז: דעה א' בטור כנ"ל בדעת הב"י, שאף שאומן קונה בשבח כלי אזלין לענין טבילת כלים האם שמו של הגוי עליו- ובזה אין שמו של הגוי עליו. והריצב"א חולק וסובר שהואיל ואומן קונה בשבח כלי לכן הכלי נקרא כעת של הגוי וממילא צריך טבילה בין אם עשאו מחדש ובין אם תקנו ולא היה מחזיק רביעית קודם התיקון. והכריע הט"ז להלכה כדעת הרמ"א. וכן הכריע הש"ך להחמיר כרמ"א בספק דאורייתא. ב. כתב הפת"ש שיש להקל שאין יצטרכו טבילה כי כלי זכוכית חיובם מהתורה והוא ספק דרבנן. וכן עולה מדברי הש"ך. אם כי מדברי הט"ז והרמ"א נראה שפסקו כדעת הריצב"א אף בכלי זכוכית.
8. כתב הרמ"א ס"ח 'אבל שר ומושל ולקחו כליו והחזירו לו – צריכים טבילה דכבר נשתקעו ביד העכו"ם'. ולפ"ז יש לדון שה"ה בהוצל"פ הוא כמו מושל ונשתקע ביד הגוי וצריך טבילה.
9. אם הוא מיעוטו שאין מקפיד עליו- אינו חוצץ. אלא שדייקו הפוסקים שלכתחילה יש להוריד את כל המדבקות אף שאין מקפיד, מכך שכתב השו"ע ס"ג 'צריך להעביר כל החלודה קודם הטבילה' ובהמשך נראה שעוסק גם במיעוטו שאין מקפיד עליו.
10. לדעות הסוברות שצריך כוונה בטבילת כלים- קטן אפשר לומר לו לכוון קודם הטבילה, אך גוי לא יכול לכוון. אמנם אנו פוסקים [כמבואר בש"ך וט"ז] כדעת תרומה"ד שאין צריך כוונה לטהרה בטבילת כלים דמי יימר שכוונת התורה משום טומאה טהרה, דילמא גזה"כ היא. ולכן גם קטן וגם גוי יכולים להטביל אלא שאינם נאמנים על הטבילה ולכן צריך שיראו שטובלים הם. ועוד חלוקה כתב הט"ז, שגוי לא יכול לברך וכן ישראל לא יכול לברך על מעשה הגוי. אך קטן יכול לברך.